

DZIEJE NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA
W PUŁTUSKU

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

1-2005

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA W PUŁTUSKU

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik XXXVII

2005

1

WARSZAWA 2005

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Komitet Badań Naukowych

KOMITET REDAKCYJNY

Stanisław Ciesielski, Eugeniusz Duraczyński, Edmund Dmitrów, Piotr Łossowski, Wojciech Materski, Jan Molenda, Kazimierz Przybysz, Tomasz Schramm, Henryk Słabek, Witold Stankiewicz, Włodzimierz Suleja, Rafał Stobiecki, Michał Śliwa, Roman Wapiński, Wojciech Wrzesiński, Jan Zamojski, Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska-Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Czesław Madajczyk (redaktor), Małgorzata Gmurczyk-Wrońska (sekretarz),
Dariusz Jarosz, Andrzej Koryn, Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska,
Krzysztof Michałek, Halina Parafianowicz, Krzysztof Dunin-Wąsowicz,
Tadeusz Wolsza (sekretarz), Michał J. Zacharias

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska-Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831-02-61

ISSN 0419-8824

© IH PAN, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusk, Wydawnictwo DiG, 2005

Wydawnictwo DiG
al. Wojska Polskiego 4, 01-524 Warszawa
tel./fax 839-08-38
e-mail: biuro@dig.com.pl <http://www.dig.com.pl>

Nakład 750 egz.
Druk: Instytutu Technologii Eksploatacji. Zakład Poligrafii
ul. Pułaskiego 6/10; 26-600 Radom

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Maria Nowak-Kielbikowa — <i>Zabiegi polskie na terenie brytyjskim w 1937 r. o włączenie Polski do negocjacji mocarstw o Pakt Zachodni</i>	3
Zbigniew Klejn — <i>Problem tzw. sprawy ogrodników w stosunkach polsko-bułgarskich w latach 30. XX w.</i>	11
Czesław Bakunowicz — <i>Koleje Generalnego Gubernatorstwa w wojennej organizacji kolejnictwa III Rzeszy Niemieckiej 1939–1945</i>	29
Piotr Majer — <i>Milicyjna agentura 1944–1957</i>	47
Krzysztof Buchowski — <i>Przesiedlenia ludności polskiej z Litwy etnicznej w latach 1945–1947</i>	69
Idesbald Goddeeris — <i>Oświata polonijna w Belgii w pierwszych latach powojennych</i>	79

DYSKUSJE I POLEMIKI

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska — <i>O badaniach nad stosunkami międzynarodowymi — w odpowiedzi Marii Pasztor</i>	93
Henryk Słabek — <i>Kościół katolicki w Polsce 1945–1989 (w związku z wybranymi publikacjami)</i>	113

MATERIAŁY

Partyk Pleskot — <i>Rozpad ZSRR w świetle publicystyki na łamach „L’Humanite” 1986–1991</i>	141
---	-----

AUTOREFERATY

Krzysztof Sidorkiewicz — <i>Represje organów sprawiedliwości w sprawach politycznych w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945–1956</i>	163
Sabina Bober — <i>Działalność biskupa Ignacego Tokarczuka w diecezji przemyskiej w warunkach PRL-u</i>	169
Tomasz Chrząstek — <i>Czasopismo społeczno-kulturalne „Nowa Kultura” (1950–1963). Studium historyczno-prasoznawcze</i>	175
Klaudiusz Świącicki — <i>Motywy historyczne w teatrze Tadeusza Kantora</i>	183
Arkadiusz Piętak — <i>Turcy jako gastarbeiterzy w Niemczech w latach 1961–2000</i>	191

ARTYKUŁY RECENZyjNE I RECENZJE

Halina Parafianowicz — <i>Jeszcze raz o historii Stanów Zjednoczonych</i>	195
Zygmunt Zieliński — <i>Kościół a kwestia żydowska czy odwrotnie? Uwagi na marginesie książki Viktorii Pollmann</i>	204
Krzysztof Kosiński — <i>Szachy biało-czerwone, czyli geneza Okrągłego Stołu w oczach historyków</i>	211

J. Macała, <i>Polska katolicka w myśli politycznej II RP</i> — Zygmunt Zieliński	222
--	-----

S. Liekis, <i>A State within a State? Jewish autonomy in Lithuania 1918–1925</i> — Joanna Januszevska–Jurkiewicz	225
<i>Zjazdy i konferencje konsulów polskich w USA i Kanadzie. Protokoły i referaty 1920–1938</i> , opracowali: E. Kołodziej i T. Radzik — Wojciech Skóra	237
H. Hein, <i>Der Piłsudski — Kult und seine Bedeutung für den polnischen Staat 1926–1939</i> — Przemysław Olstowski	241
O. Ken, <i>Moskwa i pakt o nienapadении s Polszej (1930–1932)</i> — Wojciech Materski	247
D. Schenk, <i>Albert Forster gdański namiestnik Hitlera. Zbrodnie hitlerowskie w Gdańsku i w Prusach Zachodnich</i> — Marek Getter	252
L. Hass, <i>Świat wolnomularski. Konkrety. Geografia — liczebność — odłamy — nurty — ponadpaństwowe porozumienia i organizacje, t. 1: Trudne czasy 1932–1945</i> — Aleksander Achmatowicz	263
J. Němeček, <i>Od spojenectvi k roztržce. Vzťahy československé a polske exilove reprezentace 1939–1945</i> — Tadeusz Kisielewski	266
H. Komański, S. Siekierka, <i>Ludobójstwo dokonane przez nacjonalistów ukraińskich na Polakach w województwie tarnopolskim 1939–1946</i> — Bogumił Grott	274
<i>Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Lubelszczyźnie (lipiec 1944–czerwiec 1945)</i> , wstęp S. Poleszak, wybór i opracowanie L. Pietrzak, S. Poleszak, R. Wnuk, M. Zajączkowski — Sławomir Łukasiewicz	278
U. Bitterli, <i>Golo Mann. Instanz und Au enseiter. Eine Biographie</i> — Katarzyna Jedynakiewicz	281

Wśród naszych Autorów m.in.

- Dr Krzysztof Buchowski — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu w Białymstoku
- Dr Tomasz Chrząstek — adiunkt w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach
- Mgr Marek Getter — pracownik Instytutu Historii PAN w Warszawie
- Dr Małgorzata Gmurczyk-Wrońska — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie
- Dr Idesbald Goddeeris — prof. w Instytucie Historii Uniwersytetu Leuven (Belgia)
- Prof. dr hab. Bogumił Grott — w Instytucie Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
- Dr Joanna Januszewska-Jurkiewicz — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
- Dr hab. Katarzyna Jedynekiewicz — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu w Łodzi
- Prof. dr hab. Tadeusz Kisielewski — w Instytucie Nauk Politycznych Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego
- Dr Krzysztof Kosiński — adiunkt w Instytucie Historii PAN w Warszawie
- Dr Piotr Majer — adiunkt w Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- Prof. dr hab. Wojciech Materski — w Instytucie Studiów Politycznych PAN w Warszawie
- Prof. dr hab. Maria Nowak-Kiełbikowa — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
- Dr Sławomir Łukasiewicz — adiunkt w Instytucie Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie
- Dr Przemysław Olstowski — adiunkt w Zakładzie Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich Instytutu Historii PAN w Warszawie, Oddział w Toruniu
- Dr hab. Halina Parafianowicz — prof. Uniwersytetu w Białymstoku
- Dr Arkadiusz Piętaś — adiunkt w Międzywydziałowym Instytucie Praktycznej Nauki Języków Obcych Akademii Polonijnej w Częstochowie
- Mgr Patryk Pleskot — doktorant w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego
- Dr Krzysztof Sidorkiewicz — adiunkt w Instytucie Prawa, Administracji i Zarządzania Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego
- Dr Wojciech Skóra — adiunkt w Instytucie Historii Pomorskiej Akademii Pedagogicznej w Słupsku
- Prof. dr hab. Henryk Słabek — w Instytucie Historii PAN w Warszawie
- Dr Klaudiusz Święcicki — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Prof. dr hab. Zygmunt Zieliński — w Instytucie Historii Kościoła Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po ok. 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pisemem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesiący podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości 1 strony maszynopisu na tej samej dyskietce co artykuł.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi:
na I kw. 2005 r. — 20 zł.

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują: jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora. Dostawa egzemplarza następuje w uzgodniony sposób.

„RUCH” S.A. zapewnia dostawę pod wskazany adres pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty.

Wpłaty na prenumeratę zagraniczną przyjmuje: „RUCH” S.A. O.K.D.P., 01-248 Warszawa, konto PEKAO S.A. IV O/Warszawa 68124010531111000004430494. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel./fax (+48 22) 839 08 38

e-mail: dig@dig.com.pl; http://www.dig.com.pl

BZ WBK SA 35 O/Warszawa 7010902851000000100226138

Na terenie kraju wpłaty można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy

KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia

0 800 137 082

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY SA 201061-710-13100

cena 20,00 zł (w tym 0% VAT)
Nakład 750 egz.

ISSN 0419-8824

<http://rcin.org.pl>